

City Challenges Breda

Wat kunnen we doen
om (grote) schulden bij
inwoners te voorkomen?

2016

Resinda Coenraads en Maudy Rombouts
Studenten Avans Hogeschool te Breda

Voorwoord

Wij zijn Maudy Rombouts en Resinda Coenraads, twee studenten van Avans Hogeschool Breda. Momenteel zitten wij in jaar twee van de opleiding maatschappelijk werk en dienstverlening (MWD). Tijdens het vorige blok hebben wij het onderwerp 'schulden' behandeld. Dit onderwerp trok ons beide heel erg en Maudy gaat dan ook stage lopen bij de Kredietbank West-Brabant. Wij vinden het beide van belang dat er aandacht wordt besteed aan het preventieve gedeelte van schulden.

Toen wij deze City Challenge voorbij zagen komen, hebben we niet lang getwijfeld. Als studenten MWD staan wij natuurlijk dichtbij het onderwerp schulden, waardoor we het erg interessant vonden/vinden om een idee te bedenken voor het preventieve gedeelte hiervan. Ook vinden wij het belangrijk om onze blik te verbreden en ons inzetten voor de maatschappij waarin wij leven. Daarbij denken wij dat het belangrijk is dat wij ons profileren van de rest.

Wij hebben samen voor de opdracht gezeten en samen ons plan uitgevoerd. We hebben er bewust voor gekozen om deze opdracht met elkaar uit te voeren. Hierdoor wisten wij zeker dat wij beiden achter het plan staan en er voor de volle 100% voor gaan.

In bijzonder willen wij onze docent Sjoerd van Gurp bedanken. Hij heeft met een kritische blik ons idee nog een keer gelezen en tips gegeven. Hierdoor hebben wij nog een aantal onderwerpen aangepast en sommige zinnen veranderd waardoor het iets professioneler werd.

Wij wensen u veel leesplezier!

Maudy Rombouts en Resinda Coenraads

Inhoudsopgave

Inleiding.....	pag. 4
Keuze doelgroep.....	pag. 5
Partners en hun bijdrage.....	pag. 5
Waarom is het voor deze partners interessant om deel te nemen?.....	pag. 5
Rol van de gemeente Breda.....	pag. 5 - 6
Aansluiting op huidige aanpak gemeente Breda.....	pag. 6
Visie gemeente Breda.....	pag. 6
Huidige preventiemaatregelen.....	pag. 6
Waarom sluit het aan?.....	pag. 6
Uitwerking 'Rock the bottom'.....	pag. 6 - 7
Het spel.....	pag. 7
Doelstellingen.....	pag. 7
Inhoud spel.....	pag. 7
Afwijken leeftijd Maastricht en Brugge.....	pag. 7
Literatuurlijst.....	pag. 8
Begrippen.....	pag. 9

Inleiding

Openstaande rekeningen bij de zorgverzekeraar, onbetaalde boetes of achterstanden bij de belastingdienst: bijna 20 procent van 18- t/m 24-jarigen heeft hiermee te maken. Bij één op de vijf van deze jongeren gaat het om bedragen van 2.500 euro of meer.

Rock the bottom stelt jongeren voor een uitdagende opdracht. Op een interactieve manier ondervinden zij wat het betekent om op eigen benen te staan en schulden te hebben. Tijdens het spel leren ze zich wapenen tegen de valkuilen van de consumptiemaatschappij en gaan ze in een groepje manieren zoeken om de schulden van 'hun' personage aan te pakken.

De naam 'Rock the bottom' is gekozen aangezien dat vragen oproept bij jongeren. Wat wordt er met deze naam bedoelt? Wat gaan we vandaag doen? Wij willen hiermee zeggen dat ondanks er momenteel veel mensen zich op de bodem ('bottom') van de samenleving bevinden door schulden, je dit kunt aanvechten ('rocken'). Door ons preventieve idee uit te werken, gaan we het probleem schulden aanvechten. Tevens is het een Engelse naam, wat past in de huidige samenleving waarin vrijwel alles in het Engels wordt benoemd. Jongeren 'liken' een bericht op Facebook, ze 'posten' foto's op instagram en 'connecten' via LinkedIn. Zo zijn er nog veel meer voorbeelden te noemen waarin Engelse woorden worden gebruikt.

Keuze doelgroep

Met ons idee richten wij ons op selectieve preventie. Dit houdt in dat ons plan afgestemd is op een bepaalde doelgroep, namelijk adolescenten. Rock the bottom wordt gespeeld door leerlingen die in hun laatste of voorlaatste jaar zitten van havo/vwo, afkomstig van alle Bredase scholen voor voortgezet onderwijs tussen de leeftijd van 15 en 18 jaar. Wij hebben voor deze doelgroep gekozen omdat het een belangrijke periode is waarin de verantwoordelijkheid voor financiële zaken en vaardigheden worden aangeleerd aan de adolescenten door het netwerk waarin zij zich begeven (Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting, 2013). Van adolescenten wordt verwacht dat zij zich los gaan maken van hun ouders en zelf een stap zetten richting onafhankelijkheid. Zij moeten in deze periode hun eigen autonomie gaan ontwikkelen (Craeynest, 2013). De ouders en middelbare school spelen hierin dus een belangrijke rol.

Partners en hun bijdrage

De Gemeente Breda heeft veel verschillende soorten partners, op diverse gebieden. Naast het samenwerken tussen de gemeente en scholen, willen wij door middel van dit project ook andere partners benaderen en bij het project betrekken.

De eerste partner die wij willen betrekken bij het project is de UWV. Deze organisatie helpt mensen op het gebied van wetten/uitkeringen die te maken hebben met werk. Hierbij kunt u denken aan de Wajong uitkering, Werkloosheidswet en de Ziektewet (UWV, z.j.). Tijdens het project gaan de jongeren informatie opdoen over de verschillende uitkeringen en wetten die geregeld kunnen worden bij het UWV. Doordat de jongeren kennis hebben over welke wetten/uitkeringen bij welke situaties horen, kunnen ze dit later (eventueel) bij zichzelf toepassen.

Nog een partner die wij bij dit project willen betrekken is de Kredietbank West-Brabant. Hier kun je terecht voor het beheersbaar houden en het oplossen van schulden. Daarbij is de Kredietbank er ook om te voorkomen dat er schulden ontstaan (KWB online, 2016). Door mee te doen aan dit project wordt de drempel naar de Kredietbank lager, waardoor de leerlingen die het project volgen en (bijna) in de schulden komen, eerder naar de Kredietbank toe durven te stappen. De kredietbank draagt dan bij aan schuldpreventie gezien de kleinere problemen die bij hen terecht komen.

Centrum Jeugd en Gezin (CJG) Breda helpt hulpvragers met problemen rondom de opvoeding (Centrum Jeugd en Gezin, 2016). Als CJG mee gaat werken aan dit project, wordt ook de drempel naar het CJG lager waardoor mensen eerder met hun problemen op het CJG af durven te stappen. Bij het CJG kan er dan, naast de problemen rondom de opvoeding, gekeken worden hoe de thuissituatie is wat betreft geld en cliënten verwijzen naar de Kredietbank of het UWV. Er ontstaat dus ook een betere samenwerking tussen organisaties onderling, waardoor er een groot aantal schulden voorkomen kunnen worden.

Als laatste willen wij ook Zorg voor Elkaar Breda betrekken in ons project. Zorg voor Elkaar is de eerste toegang richting alle sociale hulpverlening. Zij regelen hulpverlening op verschillende levensgebieden waardoor wij het belangrijk vinden dat adolescenten in aanraking komen met deze organisatie. Wij denken dat dit niet alleen relevant zal zijn voor schuldpreventie maar ook voor andere problemen waar jongeren tegenaan lopen, bijvoorbeeld eenzaamheid (Zorg voor Elkaar Breda, 2016). Indien de jongeren weten dat er een organisatie is die hen kan helpen met allerlei verschillende (lichte) problemen, kunnen zij hier vroegtijdig heen gaan zodat het probleem niet groter wordt en zich uitbreidt naar andere levensgebieden.

Uiteraard is het mogelijk om nog meer organisaties te betrekken, bijvoorbeeld een grote bank in Breda (ABN Amro Bank) of een telefoon provider (Telfort).

Waarom is het voor deze partners interessant om deel te nemen?

Het is voor deze organisaties interessant om deel te nemen aan dit project aangezien het twee belangrijke voordelen oplevert. Ten eerste zorgt het voor minder kosten bij de partners. Zij moeten nu zelf hun preventieve maatregelen regelen. Door middel van dit project zorgt de gemeente voor een groot deel aan preventie, waardoor een deel aan kosten voor preventie wegvalt voor de partners.

Verder worden door dit project de adolescenten gemakkelijker en vroegtijdig bereikt (preventief). Het preventief werken door middel van dit project zorgt dat er minder ernstige situaties voorkomen omtrent schulden. Deze schuldenproblematiek brengt dat er veel sneller en effectiever hulp kan worden geboden, ofwel: voorkomen is beter dan genezen (De raad van de gemeente Midden-Delfland, 2013).

Rol van de gemeente Breda

Per 1 juli 2012 is de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) in werking getreden. De schuldhulpverlening kan hierdoor per gemeente verschillen, omdat de gemeente zelf de beleidsregels moet vaststellen. Dit houdt dus in dat de gemeente Breda zelf verantwoordelijk is voor schuldhulpverlening en daarmee ook voor het onderdeel preventie (Schuldhulpverlening, z.j.). Daarbij kunnen de leerlingen gelijk leren wat de gemeente precies doet omtrent het onderwerp 'schulden' en waar het stadskantoor zich bevindt. Het stadskantoor zou bijvoorbeeld als gezamenlijk begin- en eindpunt gebruikt kunnen worden.

Ook zal het de rol van de gemeente zijn om het project te promoten onder de scholen. Dit kan bijvoorbeeld door een bijeenkomst te organiseren, flyers uit te delen, brieven per post sturen of een e-mail sturen met als bijlage het project. Zo wordt het project bekend onder de scholen, wat zorgt voor meer vraag en wellicht een jaarlijkse herhaling op scholen. Daarbij kan het van pas komen als de wethouder onderwijs ambassadeur zou worden van dit project. De wethouder kan natuurlijk een goede link zijn tussen scholen en het project.

Aansluiting op de huidige aanpak gemeente Breda

Visie Gemeente Breda

Breda gaat meer kijken naar de behoeften en zorgvraag van de inwoners van Breda en wilt zorgen voor een beter samenspel tussen deelnemers en partners. Vanuit de overtuiging dat het beter kan en beter moet. Deze aanpak wordt *Breda doet* genoemd. Iedereen in de schuldhulpverlening krijgt een persoonlijk plan. De schuldhulpverlening wordt vormgegeven binnen vier uitgangspunten:

1. Tijdig - Nauwe samenwerking met sociale en maatschappelijke partners om financiële problemen vroegtijdig te signaleren. Hulpvraag moet binnen vier weken vastgesteld worden, dit is vastgesteld in de Wgs.
2. Maatwerk - Elke situatie wordt apart geanalyseerd, er zijn namelijk verschillende manieren waarop een hulpvraag kan ontstaan.
3. Integraliteit - Conform de visie van *Breda doet* op zoek gaan naar de vraag achter de vraag en samenwerken met ketenpartners.
4. Nabijheid - Belangrijk dat hulpverleners dicht bij de bewoners staat. Nabijheid maakt ondersteuning, preventie en vroegsignalering makkelijker (Gemeente Breda, z.j.).

Huidige preventiemaatregelen

- Voorlichting aan gemeente/ketenpartners/schuldeisers/(risico)doelgroepen en overige
- Budgetcursus Rondkomen met Inkomen
- Spreekuur op locatie
- Hulp bij aangifte (Huba)
- Inzet communicatie (Gemeente Breda, z.j.)

Waarom sluit het aan?

Wij hebben gelezen dat er erg veel gedaan wordt voor mbo studenten en voor huishoudens, echter zagen wij dat er weinig werd gedaan voor leerlingen van het voortgezet onderwijs. In de literatuur staat dat het belangrijk is dat executieve functies aangeleerd worden. Deze functies zijn belangrijk voor de financiële zelfredzaamheid. Deze functies zijn niet aangeboren en ontwikkelen zich naar de mate waarin wij gedurende onze jeugd (adolescenten) in staat worden gesteld deze executieve functies te oefenen. De executieve functies ontwikkelen zich met name op jonge leeftijd tot ongeveer midden twintig (Jungmann, Wesdorp, Duinkerken, 2015). Vandaar dat wij voor de leerlingen van het voortgezet onderwijs hebben gekozen. Zij krijgen door dit spel de mogelijkheid om hun executieve functies verder aan te leren. Verder sluit dit vooral aan op de uitgangspunten van Gemeente Breda:

- Tijdig - Door de preventiemaatregel die wij hebben bedacht kunnen hulpverleners/uitvoerders vroegtijdig problemen signaleren door bepaalde keuzes die de jongeren maken tijdens het spel, waar zij dan op in leren spelen. De jongeren kunnen aan de hand van hun keuzes worden voorgelicht. De signalen die de jongeren afgeven tijdens het project kunnen worden gebruikt om het preventiebeleid van Gemeente Breda aan te scherpen op meso- en macroniveau.
- Integraliteit - Door de preventiemaatregel moeten de jongeren bij de ketenpartners aankloppen om de problemen op te lossen waardoor het deel van het samenwerken met ketenpartners hierin wordt gebruikt en versterkt.
- Nabijheid - Door de preventiemaatregel zijn hulpverleners dicht in de buurt bij de jongeren waardoor de preventie en vroegsignalering makkelijker wordt.

Uitwerking 'Rock the bottom'

Voorbeeld

Jan, Mohammed, Kim en Iris lopen samen in de binnenstad van Breda. Zij zitten alle vier in HAVO5 van de middelbare school 'De Nassau'. Met een tablet in hun hand zoeken zij naar de Kredietbank West-Brabant. Ze hebben een casus gekregen van mevrouw Zwart, die erg veel geld uitgeeft aan spullen die zij helemaal niet nodig heeft. Na lang overleggen en veel informatie opzoeken, bedacht Jan dat de Kredietbank misschien wel een oplossing had voor mevrouw Zwart. De Kredietbank helpt, volgens Jan, als je veel geld uitgeeft. Je kan daar naartoe gaan en budgetbeheer aanvragen. Kim, Mohamed en Iris vonden dit een goed plan en besloten een bezoekje te brengen aan de Kredietbank.

Het spel

De leerlingen worden onderverdeeld in groepjes op de beginlocatie (wellicht het stadskantoor). Eerst krijgen zij informatie ter verduidelijking van het spel wat zij gaan spelen en wordt er aandacht besteed aan wat de adolescenten al weten van het onderwerp 'schulden'. Daarna krijgt elk groepje een tablet met hierop de casus waarbij iemand schulden heeft op verschillende gebieden. Zij moeten proberen aan het eind van het spel zo weinig mogelijk schulden over te houden. De leerlingen doen dit door verschillende organisaties (zoals onder het kopje 'Welke partners willen wij betrekken en hoe kunnen zij bijdragen aan het doel: schuldpreventie') te bezoeken waarbij zij verschillende opties aangeboden krijgen om de schulden te verkleinen. Ook kunnen zij hier meer informatie krijgen over wat de organisaties precies doen. Aan het eind van het spel worden alle keuzes na besproken zodat de leerlingen bewust nadenken hierover.

Doelstellingen

- Na het spelen van het spel is de deelnemer zich bewust van de sociale kaart in Breda zodat deze weet waar hij aan kan kloppen bij dreigende problemen op sociaal maatschappelijk gebied.
- Na het spelen van het spel is de drempel om naar een organisatie toe te gaan voor de deelnemer verlaagd omdat deze al bekend is met de organisaties.
- Na het spelen van het spel is de deelnemer in staat om zelf het geldbeheer te regelen, deze weet wat alles kost en wat je moet doen om niet in de min terecht te komen.
- Na het spelen van het spel heeft de deelnemer inzicht in de schuldenproblematiek en is deze op de hoogte van de oorzaken en eventuele oplossingen voor deze problematiek.
- Tijdens het spel krijgt de deelnemer informatie op maat omdat deze zijn eigen traject kan kiezen en zelf aan kan geven welke informatie hij wenst te ontvangen.

Inhoud spel

Beginsituatie:

- Iedere groep krijgt een personage en kruipt in de huid van deze personage.
- Spel duurt 3 uur die overeenkomen met één maand uit het leven van hun personage.
- Elk personage heeft 1400 euro schuld, geen werk en geen inkomen. Hebben geen hulp van familie en ze wonen allemaal alleen (Gemeente Maastricht, z.j.).

Deel 1: Speluitleg (samen) 30 minuten

Uitleg van het spel aan de hand van een powerpoint presentatie. Als alles duidelijk is krijgen de deelnemers een noodmap, portefeuille en een tablet en mogen de deelnemers vertrekken.

Deel 2: Spel in Breda (kleine groepjes) 120 minuten

Met een tablet en sociale media gaan de jongeren op pad in Breda. Zij bezoeken zelf verschillende organisaties en instanties (bijvoorbeeld de bank, telefoonprovider, gerechtsdeurwaarder etc.) om praktische oplossingen voor het probleem van hun personage te vinden. Op hun tocht verzamelen ze materiaal zoals interviews, foto's, QRcodes en documenten. Hiermee bewijzen zij dat ze niet alleen hun weg kunnen vinden in de digitale wereld, maar ook in de - keiharde - werkelijkheid. De opdrachten worden uitgevoerd door verschillende online methoden:

- Via Google+ : Online portaal waarop alle berichten en foto's die de leerlingen maken gepost worden.
- Via de telefoon: Per groep moeten de leerlingen hun persoonlijke nummer opgeven.
- Via google latitude: gps-systeem waarbij de meewerkende organisaties op de plattegrond van de stad zijn geplaatst (Gemeente Maastricht, z.j.).

Deel 3: Nabespreking (groepen) 30 minuten

In de interactieve nabespreking wordt het bedrag en de beslissingen van de jongeren geëvalueerd. Dit zorgt voor een belangrijk gesprek, dat een eerste aanzet geeft naar meer zelfstandigheid en weerbaarheid rondom het beheren van geld en het leren van elkaars oplossingen. Dit zal gebeuren op het startpunt waaruit de jongeren zijn vertrokken aan het begin van het spel. Daarnaast wordt er met heel de groep stil gestaan bij hun realisatie: Welke organisaties hebben het beste geholpen en waar zou jij zelf naartoe gaan?

Afwijken leeftijd Maastricht en Brugge

In Maastricht en Brugge werd het spel ingezet op de leeftijd van 16 tot 25 jaar. Waarom wij hebben gekozen om hiervan af te wijken hebben wij hierboven al een aantal keer benoemd: het is de belangrijkste periode om adolescenten executieve functies aan te leren. Hierdoor zijn wij bewust afgeweken van de leeftijdsgroep.

Literatuurlijst

- Centrum Jeugd en Gezin. (2016). *Onze werkwijze*. Geraadpleegd op 2 december 2016, van:
<http://www.cjgbreda.nl/onze-werkwijze>
- Craeynest, P. (2013). *Psychologie van de levensloop*. Den Haag: Acco Nederland
- De Raad van de gemeente Midden-Delfland. (2013). Geraadpleegd op 15 november 2016, van:
http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmlloutput/historie/Midden-Delfland/318182/318182_1.html
- Gemeente Breda. (z.j.). *Samen uit de schulden. Meerjarenplan schuldhulpverlening 2016 - 2018*.
Gedownload op 11 november 2016, van www.breda.nl
- Gemeente Maastricht. (z.j.). *Stadsspel NoCredit, GameOver*. Geraadpleegd op 7 december 2016, van:
<http://www.pasopjegeld.nl/stadsspel-nocredit-gameover>
- Jungmann, N., Wesdorp, P. & Duinkerken, G. (2015). *De eindjes aan elkaar knopen: Cruciale vragen bij financiële problematiek in de wijk*. Rotterdam: Platform31
- KWB online. (2016). Geraadpleegd op 22 november 2016, van: [http://www.kredietbankwestbrabant.nl/?core\[cookies\]=1](http://www.kredietbankwestbrabant.nl/?core[cookies]=1)
- Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting. (mei 2013). *Scholenonderzoek 2012-2013*. Gedownload op 9 november 2016, van www.nibud.nl
- Schuldhulpverlening. (z.j.). *Wet gemeentelijke schuldhulpverlening*. Geraadpleegd op 15 november 2016, van: <http://www.schuldhulpverlening-schuldsanering.nl/wet-gemeentelijke-schuldhulpverlening/>
- UWV. (z.j.). *Wat is UWV?*. Geraadpleegd op 2 december 2016, van:
<http://www.uwv.nl/overuwv/wat-is-uwv/hoe-werken-we/detail/dienstverlening>
- Zorg voor Elkaar Breda. (2016). *Ondersteuning, hulp en zorg*. Geraadpleegd op 2 december 2016, van:
<http://zorgvoorelkaarbreda.nl/over-zorg-voor-elkaar-breda/wat-wij-doen/>

Begrippen

Adolescenten

Jongeren tussen de leeftijd van 12 en 18 jaar (Creaynest, 2013)

Executieve functies

Vaardigheden of vermogens die mensen hebben om zichzelf en hun middelen managen om een doel te bereiken (Jungmann, etal. 2015)